

СРПСКА ПОЕЗИЈА
У ДОБА ТРАНЗИЦИЈЕ

ИНСТИТУТ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ, БЕОГРАД
Одељење „Српска књижевност и културна самосвест“

Серија

КУЛТУРНИ ОКВИРИ СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Књига трећа

Уређивачки одбор

Проф. др Саша Радојчић

Др Драган Хамовић

Др Марко Аврамовић

Др Александар Пејчић

Др Јана Алексић

Др Милица Ђуковић

Мср Александра Пауновић

Мср Ана Козић

Рецензенти

Проф. др Радивоје Микић

Проф. др Ђорђе Деспић

Др Недељка Бјелановић

Фотографија на корицама

Драган Тадировић, *Хеликоид*

СРПСКА ПОЕЗИЈА У ДОБА ТРАНЗИЦИЈЕ

ЗБОРНИК РАДОВА

Уреднице
Јана Алексић
Милица Ђуковић

ИНСТИТУТ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ
Београд, 2023.

САДРЖАЈ

Уводна реч 7

I

Драган Хамовић
СРПСКА ПОЕЗИЈА У ДОБА ТРАНЗИЦИЈЕ 13

Михајло Пантић
КАКО (ДАНАС) ВРЕДНОВАТИ ПОЕЗИЈУ? 19

II

Саша Радочић
ПРИЛОГ ТИПОЛОГИЈИ НОВИЈЕГ СРПСКОГ ПЕСНИШТВА 29

Милета Аџимовић Ивков
СТВАРНОСТ И ПЕСМА. О (НЕО)ВЕРИЗМУ НАШЕГ ПЕСНИШТВА
Одлике и ограничења, достигнућа и аутори 39

Никола Маринковић
ЛИРСКИ СУБЈЕКАТ У СРПСКОЈ ПОЕЗИЈИ ТРАНЗИЦИОНОГ ДОБА:
ФИГУРА СТРАНЦА И ПРОБЛЕМ ИДЕНТИТЕТА 71

Јана М. Алексић
ПЕСНИЧКА САМОСВЕСТ У САВРЕМЕНОЈ СРПСКОЈ ПОЕЗИЈИ:
КЊИЖЕВНОИСТОРИЈСКИ И КУЛТУРОЛОШКИ АСПЕКТИ 93

III

Ненад Милосављевић
ПРЕПЛИТАЊЕ СТИЛСКИХ И ИДЕОЛОШКИХ
ОДРЕДНИЦА У САВРЕМЕНОЈ СРПСКОЈ ПОЕЗИЈИ 113

Миломир Гавриловић
МЛАДА СРПСКА ПОЕЗИЈА И ИСПОВЕДНИ ВЕРИЗАМ –
ПОЕТИЧКЕ И ИДЕОЛОШКЕ УСЛОВЉЕНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВЕ 131

Соња Миловановић ПЕСНИКИЊЕ У ДОБА ТРАНЗИЦИЈЕ (О појединим тематским аспектима песникиња које стварају у последњој деценији 20. и првој 21. века)	151
Јелена Ђ. Марићевић Балаћ ДИЈАЛОГ СА САВРЕМЕНИМ ПОЉСКИМ ПЕСНИШТВОМ У СРПСКОЈ ПОЕЗИЈИ ОД 1991. ДО 2021.	167
IV	
Васа Павковић НАД РАДОЈЧИЋЕВОМ АНТОЛОГИЈОМ <i>НОВИЈЕГ</i> <i>СРПСКОГ ПЕСНИШТВА 1991–2020</i>	185
Јелена С. Младеновић ПЕСНИЧКИ ПРОСТОРИ ИНТИМНОСТИ У АНТОЛОГИЈСКОМ ИЗБОРУ <i>СЕНКЕ И ЊИХОВИ ПРЕДМЕТИ</i>	199
Милица Ђуковић АНТОЛОГИЈЕ ЖЕНСКЕ ПОЕЗИЈЕ И СТАТУС ЖЕНСКОГ АУТОРСТВА У САВРЕМЕНОЈ СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ: КУЛТУРНО-ИДЕОЛОШКИ И ПОЕТИЧКИ ОКВИРИ	217
<i>Индекс имена</i>	237

Миломир Гавриловић*

Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу

МЛАДА СРПСКА ПОЕЗИЈА И ИСПОВЕДНИ ВЕРИЗАМ – ПОЕТИЧКЕ И ИДЕОЛОШКЕ УСЛОВЉЕНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВЕ

Апстракт: У раду се представља измењени модел традиције који је усмерио обликовање песничке моде младе српске поезије у другој и почетку треће декаде двадесетог првог века. Ова песничка појава, уочљива на нивоу генерацијског исказивања, названа је *исповедним веризмом*. Представљају се поетичке одлике овог песничког проседеа, затим могући песнички узор и утицаји, поетичке условљености, теме и поступци, хуманистички обзор, типови лирског субјекта исповедног веризма, као и идеолошка пропустљивост и усмереност на грађански активизам овог песничког израза. Указује се и на позиционираност исповедног веризма у ширем простору младе српске лирике.

Кључне речи: млада српска поезија, исповедни веризам, традиција, поетика, идеологија.

Нововековна измена модела традиције

Сваки песник који се, постављајући свој поетички програм и покушавајући да га искаже, објављује јавности, вођен интегративним нитима традиције коју одабере, мора да одговори на одређена проблемска места, без обзира на то да ли је тај однос експлицитно или имплицитно изражен у његовој поезији. Пред њега се поставља захтев да се одреди кроз прихватање или одбацивање, односно кроз превредновање низа традицијских оквира. Исто се догађа и са књижевним групацијама и

* gasha88gm@gmail.com

** Истраживање спроведено у раду финансирано је Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије (Уговор о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2023. години број 451-03-47/2023-01/ 200198).

генерацијама. На ширем плану, песничка одређења према традицији подразумевају питања језика, стила, технике, песничког говора, метафорике и сличних одредница песничког израза, али се најефектније испољавају и обликују преко делатних односа који се развијају према у канон постављеним и естетски потврђеним књижевним делима, писцима, стиловима, покретима и епохама.

Каткад незаобилазна, а каткад и спорна традицијска места су бројна и тешко да их неки низ, осим оних најобимнијих и уједно, донекле и парадоксално, најстрожих, може исцрпети. Сваки списак потенцијалних вредних традицијских места био би пре свега илустративног карактера, унеколико и произвољан, а свакако непотпун. Сваки би личио на каталог књижевника који је забележио Данило Киш у *Часу анатомије*, пишући о Борхесовој есенцијалној лектури и бранећи свој поступак интертекстуалности (в. Киш 1978: 202–203). Песник ствара сопствени борхесолики списак у оквиру канона и традиције које преиспитује и проналази пулсирајућа поетичка проблемска места, као и књижевне узоре, претке и сроднике. На том наоко једноставном моделу књижевне комуникације и размене се и заснива модел књижевне традиције.

Српску поезију након Другог светског рата одређује функционална спрега модерности и традиције, при чему се оба појма, на трагу гласовитих Елиотових ставова, разумеју као огледалске вредности оног другог. Тек у сусрету са традицијом, кроз њено превредновање, може настати и бити исказан модерни дух и модерни израз (в. Елиот 1963: 34–35; Павловић 1958: 5–11). Песници обликују своју поетику и израз кроз самеравање са флукутирајућим, али довољно ригидним каноном, који је резултат исцрпног књижевног (друштвеног) договора. Од сензитивитета песника и његових трагачких напора, зависи шта ће из тог модела да прихвати или одбаци, обликујући свој израз.

Међутим, овакав системски модел односа према традицији се са доласком нових песничких генерација ослабљује. Средином и крајем друге декаде 21. века појављује се нараштај песника код којих се однос према традицији и канону, колико год ове књижевне категорије покушавале да избегну нестабилност, концептуално мења. Промену изазива сазнајна потентност, али и разумејеност интернета, као и њиме изазвана измена у приступу сазнањима која је свој плод дала у првим песничким исказима младих песника који се појављују већ почетком, а учесталије средином поменути декаде. Интернет – као немерљиви и хаотични облик вавилонске библиотеке, извитоперени простор енциклопедијске

човекове тежње и хипертрофирани епистемолошки систем – заузима уједно и супростављајућу и допуњујућу позицију напрема систему класичног образовања и њиме посредованим традиционалним моделом књижевне размене и утицаја.

Наличје „оперативне стварности техничких средстава“ управо је „ништавна истина научног мишљења“ (Вирилио 2000: 8), као и деградација институција и образовних система који су на њему засновани. Српски образовни систем последње две деценије одликује, уз константно, несистематично, каткад и стихијски планирано реорганизовање, генерално опадање стандарда који одређују и условљавају квалитет преноса знања. Интернет је, са друге стране, својеврсни симулакрум који делује као супремативни извор информација, што данас, у неакадемској популацији, готово и да јесте. Присуство интернета као могуће замене или допуне школског система резултује тиме да количина садржаја која је предочена индивидуи (или која се поставља доступном) хипертрофира у обиму кроз дозвољени неселективни приступ садржајима, што директно утиче да се старији модел традиције и канона несистематично проширује и уједно ослабљује. У практичном смислу тиме је узроковано стасавање генерација којима је, поред ослабљеног институционалног приступа сазнању и моделима стицања знања, доступан и ванституционални приступ нефилтрираној и левијатанској количини информација, које почињу да обликују оквире канона и традиције, и да их допуњују, замењују, умножавају, дивергирају, или деструирају. Самим тим, на ширем плану епистемолошког сазревања човека, интернет постаје непорециво присутан.

Не тврдимо да је оваква измена лоша или добра, већ само да се она догађа и да, поред свих осталих друштвених промена које условљава, утиче на развој младих песничких генерација и њихово поимање традиције. Канон и традиција постају не само оно што је друштвеним књижевним договором изнесено на трпезу традицијских вредности и постављено на поље критичке провере већ потенцијално и оно што је изван тог поља, што је изабрано ван системског модела канона или у његовом наслућивању, оно изнађено и препознато као вредност ван сигурног поља које омеђује традиционално разумевање и превредновање канона уз критичка оруђа која обезбеђује. Дакле, и оно чему је *прислушљиво* у васколиком простору који је у огромној мери шири од канонског модела. Традиција се образује у пољу недоследно пренесеног школског образовног епистемолошког модела и неселективног приступа садржајима чија вредност може бити потенцијално неупитна или

ништавна, док се тим вредностима неретко прилази некритички, неселективно, или пак случајно.

Описани модел ослабљења традицијске свести у аксиолошком смислу, дакле, није по себи негативна појава. Канон и опстаје, као и традиција, кроз оспоравање, обнавља се другачијим погледима и обогаћује изненадним променама и реконфигурацијама. Историја књижевности потврђује да је поглед ван канона често вреднији од оног омеђеног њиме, док су међу највреднијима они погледи који, имајући свест о канону, траже своју путању ван њега. Харолд Блум је литерарно исходиште овакве стваралачке позиције назвао *strangeness* (в. Bloom 1994: 3). Промена концепције традиције је прихватљива, чак и пожељна – што се односи и на сазнајну разумењеност интернета као фактора који ослабљује традиционални модел канона и њиме представљене естетске и традицијске комуникације. Практичне импликације такве измене условљавају да стасава (не само песничка) генерација чије образовање, ослоњено на старији модел поимања традиције и кретања кроз вредности канона, оспорава интегративна, унеколико хаотична, унеколико и идеолошки контролисана, а у обиму несазнајлива епистемолошка перспектива која наизглед ефикасније и лакше утажује сазнајне потребе. Интернет још увек, у академском окриљу, па и школском образовању, није постао примарно сазнајно средство, али јесте ривал традиционалном школском моделу, заточеном у непрестаном циклусу невеште реорганизације која не може да ухвати корак са информационим добом.

Млади песници се, следствено томе, традицијски могу одредити према канонским вредностима пренесеним кроз ослабљени систем школовања и према изнађеним вредностима којима неселективно, некритички приступају и каткад их усвајају. Два оквира епистемолошког преноса знања најчешће се на тај начин уједињују у јединствену перспективу. Директан резултат је слабљење традиционално схваћеног канона и уношење у поље традиције низа вредности које јој могу и не припадати, односно, не могу се одредити као вредности. Такође, значајан исход је и непоседовање критичког апарата којим се приступа провери естетских вредности. Лако замислива сутрашња супремација интернета ће бити одсудни испит за постојаност познатих модела традиције и на њима заснованих типова преноса књижевних вредности.

Могло би се, на основу изнесених измена у моделу прихватања канона и традиције, као и нових могућности њиховог обликовања,

очекивати да у младој српској поезији долази до поетичке разноликости најширег опсега, али то се не испоставља тачним, посебно кад се упореди са трагањима неких старијих генерација. Парадоксално, готово да долази до поетичке унификације. Друго се дешава на тематском плану, који је много пропустљивији, али који такође бива усмерен унификативним стремљењима. Песник је, потражујући оквири сопствене традиције у неомеђеном простору интернета, упућен на мноштво потицаја, који су каткад организовани као археолошко налазиште, а чешће, као тржница интелектуалне робе. У том безобалном простору, у потрази за међашима сопствене традиције и, уједно, сопственим песничким изразом, песник је оштећен тиме што му недостају критичке алатке које би усвојио ослањањем на академски модел канонског превредновања. У том смислу, некритичност и недостатак умећа да се валоризују садржаји којима се приступа утичу да се као традицијска основа узимају и они оквири који не могу прескочити вредносни репер савременог *Zeitgeist*-а.

Самим тим, тек минорни број песничких гласова досегне одређену зрелост ван системског одређења према канону, стварајући своје поље традиције, мозаик изнуђених садржаја и оних којима је приступљено придодатих ослабљеним школским моделом посредованим сазнањима. Не успевајући да се критички поставе према изнађеним естетским вредностима и да изграде свој глас, и да у сусрету са превреднованим традицијским оквирима обликују израз, песници се, вођени потребом да се искажу кроз песнички говор, усмеравају на оне моделе песничког израза који су најприсутнији и најистакнутији у оквиру курентне понуде на књижевној сцени и којима је, што је најчешће случај, могуће лако овладати. Односно, на оне који имају одређену полуларност, прихватљивост код малобројне песничке публике и који могу исходovati разним грађанским добитима или признањима. Дакле, песници траже сигурно место у окриљу песничке моде, постају њени гласноговорници и проналазе поље одобравања за свој неаутентични глас. Прихватају туђи песнички говор и раслабљени израз, учествујући у књижевном животу на нивоу епигонства и песничке мимикрије. Тим песничким чином се и сâм изнађени и нестабилни модел традиције престојава према одредницама преузетог помодног књижевног модела. А како то следствено бива, период друге декаде овог века у младој српској поезији поглавито одређује, више у јавном простору који заузима, него својим поетским досегнућима, једна књижевна мода.

Условљености исповедног веризма

Песничку моду младе генерације називамо *исповедни веризам*.¹ Поезија исповедног веризма се ослања на наратив, односно причу коју готово обавезно прати исказивање става поводом тематизоване проблематике. Песнички говор је исказни и исповедни, при чему се реторичка функција исказа потцртава, а тропика повлачи. Активира се језик свакодневице, као и на тематском плану пропустљивост за њено искуство. Одређени манир реалистичности у приказу и ангажованости у поруци је такође присутан, као и почесто активирана аутобиографска позиција. Повлаче се друга песничка питања, попут стила, језика, риме, метафоре, форме и структуре, па чак и естетике. Песме исповедног веризма су готово искључиво испеване слободним стихом, који се каткад своди на прозне реченице изломљене на стихове. Иако се поетичке одлике исповедног веризма могу детектовати и код песника који су стварали и пре друге декаде овога века, ипак се ова поетика међу младима установљава попут песничког манира средином прошле деценије, док њен крај, и почетак следеће означавају доминантну присутност ове поетике у лирским исказима младих песника.

Теме исповедног веризма су широко постављене и исцрпљују се при исказивању интимних, љубавних, породичних, родних и идентитетских тема, уз низ идеолошких, политичких, грађанских, социјалних, економских, еколошких и других друштвених питања и актуелних дешавања. Поезија се усмерава ка описивању грађанске свакодневице појединца и колектива, и њихових како функционалних тако и егзистенцијалних проблема при кретању, деловању и исказивању у оквиру друштвеног система и разних оквира заједнице, што се почесто интернализује у простору унутрашњих садржаја. Директним говором поводом одређеног индивидуалног или друштвеног проблема обликује се порука или став према подузетој тематици, која се често зауставља на разини грађанске иницијативе.

¹ Могуће одређење је, мада унеколико редуктивније и непрецизније, и (исповедни) *неосенциментализам*. Поезију исповедног веризма одликује постојана сентиментална нота, те се ипак термином неосентиментализам може прецизније означити једна од приметнијих тенденција исповедног веризма, исказана, пре свега, у песничком ставу, изразу и појачаном емотивном испољавању песничког субјекта, што дозвољава да се песнички говор обликује патетичним тоновима.

Ограниченост ове поезије није у њеним темама, које су широко постављене и најчешће универзалне. Основно, у поетичком смислу, проблемско место јесте у редукованости песничког говора који се своди на неколико компоненти: постављање проблема, разрешење кроз експлицитну поруку која потцртава идејни оквир песме, инсистирање на комуникативности, што условљава упрошћен песнички израз, веристички приказ, исповедну тенденцију и повлачење метафоре. Такође, у овакав песнички говор се лако уграђује идеолошка тенденција, исказана директном поруком која обелодањује проблемска места изабраних друштвених односа. Самим тим, фиксне поетичке тачке исповедног веризма ригидно су постављене: формални језички исповедни манир, инструментализација поетског говора у циљу исказивања става која се износи и брани, као и вид лирског субјекта који потражује сопство у несређеном простору културних, друштвених и системских веза, те у оквирима сопствене уобразиље изналази решења за опседајуће проблеме.

Поезија исповедног веризма је поезија грађанске поенте. Лирски субјект исповедног веризма је готово увек усмерен на разрешење личног проблема који је паслика одређених друштвених и грађанских односа. Проблем припада свакодневици и исказује се његово практично решење или бар медијативна тачка подношљивости, праћена неизбежним ставом, функционалним средиштем песме који носи њену нескривену поруку. Интернализација осећања лирског субјекта се указује сложеностијом представом поменутих проблема. Смисао песме је увек јасно и комуникативно представљен, у највећој мери – огољен. Песма треба да буде претходница грађанске иницијативе или барем терапеутски медијум који, осветљавајући одређени душевни или друштвени проблем (а ове две сфере су у овој поезији директно увезане, најчешће без трансценденталних или метафизичких назнака), нуди директно и делатно решење. На овај начин се исказује и дидактичка нота ове поезије, која је почесто одређена грађанским деловањем и идеолошком вољом.

Исповедни веризам одликује редукација песничких средстава и концентрисаност на акцију и иницијативу који су израз духа времена, односно модерног информационог доба. У њему је субјект са свих страна затрпан мноштвом података који искуства замењују посредним деловањем утисака насталих кроз перцепцију приступљених садржаја. Суочен са хипертрофираним количином података, песнички глас се усмерава на функционални поетски израз условљен потребом за животним деловањем које суспендује виртуелна реалност. Стога поезија исповедног

веризма нуди директна решења за животне проблеме, поједностављује песнички говор ради успешне комуникативности и често постаје израз акције, како грађанске и друштвене, тако и идеолошке, подједнако као и терапеутске, емоционално позитивне, која се усмерава на егзистенцијалне проблеме као горњу границу потраживане духовности. Управо у томе се очитује и редукована потреба да се говори о метафизичким темама, а сакралност, трансценденција и друге појаве које могу водити и често воде до епифаније су најчешће недохватне, или просто нетематизоване. Сама могућност разрешења проблема свакодневице се каткад узима као вид трансценденције. На тај начин, ослабљени лирски субјект модерног доба, са свих страна окружен хиперекстензијом небројених утисака, тачније, података, на делатни начин покушава да сабере крхотине свога сопства. Тиме је и условљена перспектива ограничена на простор унутрашњих осета и свакодневне догађајности, као и готово панична потреба да се искаже став или порука која може носити разрешење, или барем олакшање.

Субјект исповедног веризма је заробљеник модерног времена, а однос према његовим редуцијама и условљавањима се понекад обликује као упрошћени и интензивни покушај отпора, или барем револта. Подузета грчевита акција којом се покушава разрешити егзистенцијални проблем крајња је хуманистичка тачка ове поетике. Описани модел је прост и стога су ретки интуитивни пробоји у развоју таквог говора, што резултује тиме да се знатан број песама испеваних њиме утапа у многобројна слична исказивања. Популарност, пријемчивост, комуникативност, једноставност и позивање на акцију обезбедили су привлачност овом поетичком моделу. Међутим, мноштво сличних гласова обесмишљава и редукује и саме хуманистичке одреднице које условљавају појаву ове поетике. Већина песама исповедног веризма, стога, најчешће на баналан и огољен начин исказује жеље и потребе модерног субјекта. Пошто се назнаке аутентичности и издвојеног гласа на тај начин тешко досежу, најчешће су замењене заузимањем позе, што је праћено исказаним потврдама које убеђују у аутентичност искуства, не успевши управо то да учине.

При потрази за традицијским основама исповедног веризма није неопходно пратити развој поезије дискурзивног карактера која у модерну европску поезију на велика врата улази објавом Витманових *Влаши шраве*. Директним претечама се указују, барем када је о интернационалном контексту реч, некоћ популарни песници као што је Чарлс Буковски

или њему сродни песници попут битника. У српској књижевности, поезија одређена дневнополитичким, и уопште друштвеним агенсима има развијену традицију, почев од осамнаестог века, док се касније, у деветнаестом веку, Јован Јовановић Змај издваја као најистакнутији песник ове оријентације. Поезија настала тридесетих година прошлог века у процесу названом *социјализација надреализма*, такође би могла да, барем начином на који исказује идеолошки агенс, унеколико предвиди грађански активизам исповедног веризма (в. BOGDANOVIĆ 1961: 466–472). Неочекивана паралела се може поставити и између исповедног веризма и лирике *мекот и нежној шћимунта* (в. Мишић 1976: 5–25), која је такође, почетком педесетих година прошлог века, након слома пругашких и кубикашких поетика, и пре уздизања песничког модернизма, деловала у виду свеопште књижевне моде. Означавана као „јесењинштина” тог доба, ова поезија, мада тематски унеколико и компатибилна са исповедним веризмом, ипак не поседује експлицитни друштвени и идеолошки агенс, свесно се удаљујући од њега, унеколико га и субверзивно игноришући. Ипак, у тугаљивом изрицању порушених снова и идеала целе једне поратне генерације назире се, барем у типолошком смислу, изненађујућа претходница песника исповедног веризма, такође усмерених на тематизовање унутрашњих немира покренутих неусклађеношћу са временом у којем стварају. Треба поменути да, што није изненађујуће будући да је реч о конституисању поетике младе генерације, поетички ослонац се не налази у поезији академски прихваћених песника, било рецентних, било оних чија дела припадају књижевној баштини. Са друге стране, свакако се, на једном ширем поетолошком плану, исповедни веризам може разумети као последња фаза дугог развоја веристичких поетика у српској поезији, обликованих, пре свега, у каснијим декадама XX и првој XXI века. Његова сентиментална нота се такође може пратити кроз појаву, у истом периоду, неколиких, сасвим условно речено, „естрадних” песника, чија је поезија, заснована на језичким и поетичким комуникативнијим моделима, лако проналазила пут до књижевне публике.

Међутим, директни узор исповедног веризма су неколико песника са подручја бивше Југославије, који су у протомоделу исповедног веризма обликовали своје поетике. Од српских песника, Милена Марковић и Звонко Карановић се у том смислу указују најугицајнијима, будући да су дали вредна песничка дела у својим привидно веристичким поетикама које наговештавају песничко исказивање млађих генерација. Ови зрели

песници, ван доминантне песничке струје, прихватили су неке елементе веристичког говора, обликујући га према својим поетичким налозима. Истакнута поетичка подршка исповедном веризму и посебно његовој сентименталној страни је и мостарски песник Марко Томаш, можда и најпопуларнији песник са простора бивше Југославије. Његова унеколико и, пре свега биографски условљена, шантићевска фигура, каткад активирана аутобиографска или емотивна огољеност, као и поврени југоносталгични сентиментализам значајно су утицали на обликовање поетичког израза исповедног веризма. Потребно је истаћи и збирку песама *До Фрејзер и 49+24 њесама* Срђана Ваљаревића, која је окупила знатан број поклоника међу младим песницима. У мањој мери су на исповедне веристе утицали и други песници сличне провенијенције, међутим, песници попут поменутих досегли су готово култни статус међу младом песничком популацијом и њихов утицај на поезију исповедног веризма је директан. Са друге стране, утицај популарне културе, посебно музике, али и филма, видео-игара и других садржаја је такође приметан и често се оквири цитатности у поезији исповедног веризма преливају у дијалог са поменутиим ванкњижевним културним садржајима.

Насупрот генералном ставу поклоника исповедног веризма који сматрају како се овим говором исказује модерност српске поезије, тај говор је већ унеколико поетички истрошен и, ако се прати генеза српске лирике, традиционалан. Већ су Милена Марковић и Звонко Карановић темељно испитали његове изражајне домете. Хорско имитирање песничког говора који је своје врхове досегао у тренутку када су они који њиме данас пишу били деца или нерођени условљава и то да већина младих песника оперише у поетичком простору који је већ освојен пре њих, али не и за њих. Поменути аутори, као и неколико њихових исписника, јесу популарни међу младима понајвише захваљујући комуникативној вредности и емотивно повишеном тону њихове поезије, као и унеколико због своје позиционираности на књижевној маргини, уз коју се функционално везује фигура (књижевног, академског) побуњеника или вагабунда. Међутим, они су у том протоговору који најављује генерацију исповедних вериста дали вредне песничке резултате управо тражећи свој глас и пратећи своје поетичке потребе. Такође, њихове верзије веризма нису монолитне, ни ригидне. Трудећи се да пишу попут ових узора, млади су мало шта учинили да веристички песнички говор развију, усмеривши се ка редукцији песничких средстава. У томе су, пре свега на нивоу употребе песничких поступака, традиционалнији од

својих узора, мање склони експерименту, и поетичким пробојима, што и сигнализира генерални неуспех ове поетике.²

Исповедни веризам заступа песничку позицију која суверено сматра да може да проговори о човеку садашњице, и његовим *заносима и њркосима*. Таква самосвест је позитивна, и добродошла. Међутим, преузимање таквог говора почесто поставља песнички субјект у повлашћену позицију. Супремативност се исказује у потреби и понајвише у уверености да се на универзална питања, кроз етичко и поетичко усмеравање на делатну акцију, може дати разумљиво и лако доступно решење. У мноштву гласова који се оглашавају маниром исповедног веризма, није лако пронаћи оригиналан или барем инвентиван поетски исказ. То условљава, поред поменуте неосвојене, али присвојене надпозиције као и редукутивних изражајних условљености исповедног веризма, пре свега, масовно некритичко приступање овом изразу међу младим песницима.

Међутим, још један фактор се указује значајним, посебно ако се поезија исповедног веризма разуме као поезија грађанске поенте. Доминантни исповедни говор је пре свега одређен *инсценирацијом ауθεν-тичностии*, којом се прикрива заузимање песничке позе. Исповедни веристи не покушавају толико да, у оквиру пројекције индивидуалног искуства на одређени проблем, досегну и изразе, колико да сигнализирају архетипско искуство концентрисано у андрићевском исказу: *ја сам што*. Одређујући декларативно своје сопство, проналазећи позицију која није лишена социјалне, грађанске, идеолошке и других друштвених компоненти, песнички гласови се самоодређују као директни гласноговорници изабраних егзистенцијалних и/или друштвених позиција. Они уверавају у своју позицију, убеђују, и то убеђење им даје за право да понуде одређена решења. Оваква декларативна самоодређења су директан одраз неаутентичности већине песничких исказа који гравитирају исповедном веризму. Прескаче се потрага за самоодређењем, а

² Приметан је, на нивоу генерације, један посве романтични импулс у повођењу за узорима и покушају да се досегне нешто од ореола књижевне славе који им је додељен. Међутим, такав однос резултује пре свега праћењем и симулирањем, а мање разумевањем и стваралачким или критичким приступом. У том смислу, уочлив је, у песничком изразу, постојани патос којим се молећиво потражује прихватање од стране публике, и то на основу омогућене комуникативности и јасне пропустљивости и снаге израза. Таква молећивост директно води ка стварању манира, што упућује, неизоставно, на статичност песничког духа, а то ову поезију чини, осим у ретким креативним замасима, крајње неинвентивном. Исповедни веризам се већ кроз омаовљење указује попут књижевне формуле и, у знатној мери, израбљене поетике.

иницира преузимање самосвојно прихваћене субјекатске улоге. Таква незрелост поетичке самосвести такође иницира урушење основних хуманистичких постулата ове поетике, а делатна решења на која упућује остају на равни декламативне реторике. Готово да се млади песници једино „такмиче“ у истицању интензитета аутоинсценирације, односно у конструисању песничке позиције која симулира уверљиву аутентичност. Тај се поступак посебно истиче при крају друге декаде овог века, у тренутку кад је исповедни веризам на врхунцу популарности и доминира као песнички говор младе популације. Потражују се радикалнији изрази у виду класног, националног, политичког, социјалног, родног, сексуалног и других идентитетских одређења, која остају на разини декларативне реторике, коментара актуелних друштвених дешавања или шокирања малограђанске свакодневице и етике. Таква поезија је радо прихваћена, њена екскламативност потражује поновљена јавна читања, објављивања по домаћим и регионалним гласилима, и друга друштвена прегнућа. Ипак, на прагу почетка треће деценије овог века, имајући у виду прошловековну и ововеконву генезу српске поезије, на овим поетичким начелима заснована лирика је, пре свега, немодерна и поетички ограничена.

Грађански активизам субјекта исповедног веризма чини његов исказ пропустљивим за идеолошке упуте. Постмодернизам је и на велика и на мала врата увео идеолошко тумачење књижевности као интересну норму херменеутике, самим тим, идеолошки приступи хипертрофирају у разне идентитетске и сличне приступе, где се удаљују од естетике, форме, структуре и других значајних књижевних категорија, осим ако их не сматрају корисним средствима за утемељене сопствене тезе. Истичу се исказ и став као основна песничка средства. Намера, гест, упут, разрешење – другим речима, порука, односно оно што старији теоријски уџбеници називају идејним слојем песме, огољена је као циљ песме и поезије. Реторика надвладава поетику, каткад се са њом изједначава, будући да се идеолошка нормирања и реторички искази узајамно подупиру. У том виду, на систематичном нивоу хуманистике, не само поезије, аутори су охрабрани да говоре из идеолошке поезије. Недвосмислено је тачно да је песник и идеолошко биће и очекивано је и да и тај део његовог бића буде преливен у стварање. Непоречииво је и то да се идеолошки фундирана књижевност и поезија позивају на богату традицију. Међутим, поезија, као симболички језик, нуди могућност *истине* коју песник исказује преводећи у говор искуство које је досегао

у сусрету са светом. *Једну* истину међу многима, нестабилну, могућу – читалац одабира да ли је прихвата као такву. Идеологија одузима овакву могућност слободе и нуди једну *једину* истину, негирајући све друге.³ Књижевност се поставља у идеолошку арену, самим тим, поезија коју одликује инхерентна могућност разобличавања идеолошких кринки и политичких митова (в. BART 1971: 288–290) преноси се у оквире идеолошког говора, ставова и слике света која је усклађена са унапред одређеним светоназорима. Уместо покушаја да се исказе нестабилна *истина* песничког бића, и сумња у стабилност, и постојаност таквог исказа и позиције из које је изречен (као и језика да ту истину исказе), поезија постаје потврђивање воље ванкњижевних фактора, што води

³ Бартова често понављана и каткад кривотворена крилатица којом објављује како *језик никада није невин* (1970: 16) указује се значајном када се сагледава стање младе српске лирике. И то пре свега због тога што је поезија, опет према Бартовим упутима, управо онај тип човековог говора који омогућава субверзивни отпор идеолошки сазданим митовима, грађанским узусима, очекиваном понашању одређеног историјског, идеолошког и грађанског *Zeitgeist*-а, дакле, активни отпор према интересима идеолошких центара моћи. Без обзира на то што поезија нема готово никакав утицај на свест шире популације у Србији, интегративни и интересни идеолошки табори се њом баве, јер поезија у круговима, најусловније речено, интелектуалаца, а тачније, оних који обраћају пажњу на њу, ипак функционише као фактор утврђивања идеолошких опредељења. Регионализација песничке сцене, пожељни идеолошки путеи, награђени објављивањем, гостовањима, резиденцијама и сличним грађанским почастима, као и унифицирање песничког говора – све то стога нису само појаве које се тичу синхронизитета или књижевне размене.

Поезија исповедног веризма није кадра да изнесе оно на шта је Ролан Барт у есеју „Мит данас“ поезији дао право. Таква поезија лако може да служи управо интересима политичких митова и идеолошких наратива. Инсистирање на поетичкој унификацији, на приступачним облицима песничких говора, на тематизовању одређених области, на комуникативности и поруци песме, на улози поезије у грађанском и идеолошком формирању човека – начин је да се обликује и одреди цела једна генерација потенцијалних (књижевних) интелектуалаца.

Међутим, поезија не служи идеологији, догми и интересу, и сва поезија која је естетски и етички вредна, надидеолошка је, будући да се обраћа универзалном поруком човеку било ког временског или традицијског контекста, одређеног различитим духом времена, и своју снагу црпи јер није одредива идеолошким узусима једне или друге епохе, већ надвладава сваку од њих. Аутентичност песничког гласа се не може досегнути, обликовати или развијати под окриљем идеолошког формата јер су универзалност песничке поруке и естетска вредност песме категорије које су независне пред идеологијом, иако она покушава да их контролише, као и да пропише узусе према којим их треба вредновати. У том смислу, треба напоменути да се у прошлој декади, на нивоу који типолошки подсећа на шесту декаду прошлог века, појављује и поезија која делује као антислика према песничкој моди исповедног веризма и према унификацији песничког израза, где се углавном развија подручје поетске независности поетике од идеологије.

до тога да се аутентичност и аутономност стваралачког духа подређују спољним интересима – чиме се поменуте вредности, ако изворно и постоје, губе неповратно. Поезија постаје читање идеологије, као што и идеолошка херменеутичка метода постаје читање саме те методе, а не поезије. У том смислу, поезија исповедног веризма лако ступа у однос са идеолошки наметнутим етичким позицијама. Исцрпљеност поетичког модела на тај начин покушава се надоместити обзорима фингиране хуманистике и понуђеним етичким регулама. Највидљивије су оне које су везане за регионализацију, за политике идентитета и рода, за постколонијални дискурс у који се поставља балкански простор и наративизација трауматичног наслеђа деведесетих и раних двехиљадитих, уз претрајавајућу југоносталгичну ноту.⁴ У том смислу, једно давно Винаверово упозорење, исказано у тренутку ескалације идеолошке воље усмерене ка контролисању поетичких процеса, указује се још увек актуелним: „Кад се песник потчини моралишућем утицају помодне догме докраја, он врши самоубиство” (2012: 404).

Самим тим, неутемељеност песничке самосвести резултује стварањем идеолошки подобног субјекта исповедног веризма. Постоје два његова вида и представљају хипостазе оне јединке, обременене информатичким обиљем модерног доба, која потражује крхотине сопства. Први је неутралан постидеолошки субјект, чији једини проблем је онај који се тиче искуства свакодневице. Будући да је огољен од свега диферентног (нација, традиција, историја, етника, религија, раса и друге сличне детерминишуће категорије), он постаје *шранс-субјект*, који исказује искуство

⁴ У другој декади овога века повећано је интересовање за објављивањем аутора из региона, преваходно из Хрватске и БиХ, што је недвосмислено позитивно – из очигледног разлога – поетичке комуникације и размене. Међутим, са повећаним објављивањем регионалних песника у земљама бивше Југославије, као и уз њихову већу присутност на књижевним интернет порталима, ствара се специфична регионална поетика. Обликује се, следствено томе, поетички и тематски унисон хор гласова. Истакнути су или идеолошки неутрални гласови или идеолошки одређени у складу са политиком интегралације регионских процеса, што је сасвим у складу са посмодернистичким преовладавањем граница које је хипертрофирало из теоријског у делатни, како политички, тако и књижевни простор. На тематском и поетичком плану, слично се догађа и у прози и драми – на нивоу тематике (рат, распад заједничке државе, идеологија, наслеђе комунизма и деведесетих, транзиција, наслеђене трауме, идентитетске теме, феминизам, утицај патријархата и друге теме), али и поетике. Не случајно, песнички израз који жели да обликује песничка регионална поетика огледа се управо у оној поезији која је одређена идеолошким упливима и исповедним веристичким говором који врхуни у експлицитно исказаној поруци.

свима (односно другим претпостављеним транс-субјектима) приступачно и препознатљиво. Поезија се инструментализује као медијум за преношење порука, а оне су одређене идеолошким филтером или другим интересним сферама. Искуство таквог субјекта може бити исказано на било ком језику и уз минималан напор преведено на било који други, што изазива својеврсну глобализацију лирског субјекта (и поетског израза). Оно што песнички искаже један Румун, могао је и Данац или Португалац, или Србин.⁵ Унеколико се тиме и бришу границе између различитих националних књижевности. Таква поезија поставља и разрешава проблеме појединца и његове свакодневице док се остали традицијски и хумани оквири редукују, осим ако нису паслика поменуте друштвене поунутрашњености и декламације транс-субјекатске воље. Песнички субјект је на тај начин и дехуманизован, и део мноштва, и обезличен, и савршено моделован да се уклопи у хор сличних гласова. Унификација књижевних (транс)субјектата, како песничких, тако и читалачких, циљна је интеграциона оса према којој се поезија подређује идеолошким наметима или конзумеристичком друштву. Оваква поезија се заправо конзумира (као вид интелектуалне робе), а таква позиција не може рачунати на аутентичност песничког исказа. Мноштво унифицираних субјектата исповедног веризма потражује универзалне *вештачке рајеве* који ће, по потреби, одговарати свакој читалачкој души. Други тип субјектата је допуна првом, односно, онај који активно учествује у преобликовању поезије као декламативне истине коју посредује идеолошка воља. Свесно прихвативши понуђене *вештачке рајеве*, посредује у уметничкој перцепцији понуђене етике, хуманистике и слике света, постаје њен амбасадор и ужива у грађанским почастима која му, као доглавнику, следују.

Ван ових идеолошких модела, многи млади песници бивају привучени интегративном снагом песничке моде, било да не поседују развијен критички или песнички апарат који ће служити као отклон, било да се, подузимајући прве песничке кораке, угледају на истакнути и популарни песнички говор. Поезија исповедног веризма се лако објављује, њени

⁵ Недвосмисленом иронијом је прожета замена теза која одређује домет песничке идеје: на ниво универзалности се поставља поједностављено искуство, које претпоставља поједностављене субјекте који га, без по муке могу перципирати и, заправо, конзумирати. Модел према коме песничка свест исказује искуство које претендује на универзалност и, уједно, не искључује низ одлика што одређују *грујим* и *грујачијим* сâм (песнички) субјект, који, без обзира на иницирану искуствену неистовност, остварује комуникацију са другим (и другачијим) субјектима – одбачен је.

говорници су радо виђени гости књижевних вечери и фестивала, награђивани су и корисници разних стипендија и резиденција, а књижевни интернет портали као и штампани часописи (у мањој мери) постају складиште њихових поетских текстова. Самим тим се већина новопридошлих песника лако приклања овом моделу. Иван В. Лалић је једном приликом, уз примерену дозу духовитости која се граничи са цинизмом, указао на то да се први *гучићи* бацају у воду. Могуће је да је Лалић на уму имао песника који, замишљен над својим првим песничким корацама, суверено уме да критички процењује понуђене традицијске вредности и ограничености сопственог песничког израза. Међутим, како је већ напоменуто, ослабљивање утемељеног епистемолошког модела изазива несигурност при процењивању традицијских и естетских вредности, као и некритичко приступање садржајима и нераспознавање инфилтрираних идеолошких елемената. Управо због тога, генерација исповедних вериста продужује своје, у вредносном смислу незаслужено, трајање на песничкој сцени, и у обиму нараста. Свако ко се приклони овом једноставном поетском изразу, успева да се изрази, али ретко ко успе да се истакне или завреди одређене грађанске потврде за своју песничку умешност. Три се пута указују песнику у тој позицији – или наставља да ствара у ограниченим поетичким регулама исповедног веризма (у поетолошком кључу), или подилази идеолошким наративима у нади да ће бити издвојен (према идеолошком кључу), или се окреће реинвенцији свог песничког израза. Трећи пут је најмање проходан, и стога се мало њих упути њиме.

Судбинска тачка прелома младе српске поезије је (не)прихватање већ изграђених и опробаних помодно-идеолошких песничких модела. Неким будућим читаоцима ововремене младе лирике неће се њене поетичке тачке чинити привлачним, осим ако у хуманистици и херменетици не преовлада (пост)постмодернистичка идеолошка перспектива или ако налози модерног информационог доба услове даље поетичке редукције (према којима ће данашња редукција изгледати као поетичко обиље). Међутим, ако се ти теоријски конструкти повуку, или превазиђу, поезија исповедног веризма ће бити запамћена као грађа једне културе и једног времена, а не као аутентични израз поетских изражајних могућности једног доба, јер се до њих не допире идеолошки осветљеним путем или праћењем песничке моде.⁶

⁶ Недостатак како побројаних исповедних вериста, тако и илустративних песничких примера за описане одлике ове песничке поетике двојако је условљен. Пре свега,

Исходишта ка скровићим кулама од слоноваче

Насупрот песничкој моди, појављују се и млади песници који се исказују ван доминантне поетике, градећи своје поетичке светове необременени наметима исповедног веризма (или, каткад, у отвореном диспуту са њим). У тој групацији, која и није толико необимна, колико је слабије пласирана и истакнута у књижевној свакодневици која се управља по узусима моде, налази се права вредност српске младе поезије. А ако не вредност, онда њена поетичка поливалентност, полисемантичност и потенцијал. Следствено томе, у овом кругу се може пронаћи сва поетичка и изражајна разноврсност која недостаје исповедном веризму. Шире посматрано, млада песничка сцена се може угрубо оделити на два простора: на онај који је обликован песничком модом и онај који није одређен њеним поетичким регулама и који је унеколико постављен у виду антислике према исповедном веризму.⁷ Уједно и упоредно се млада српска поезија обликује кроз типолошку и поетичку унификацију огромног песничког поља и, њему неприпадујућу, песничку и поетичку разбокореност најширег спектра.

пописивање аутора ове поетике и преузимање примера из њихових радова, обимом би обременило анализу, концентрисану у намери да представи, пре свега, основне поетичке одлике описаног песничког проседеа. Са друге стране, управо би, истицањем песничких гласова који су дали приметније песничке резултате у овом песничком говору и који потенцијално могу да преосмисле песнички израз исповедног веризма, стихови највреднијих или најагилнијих исповедних вериста постали примери за ригидне и редуктивне одредбе песничке моде. На тај начин би, не према донетима, већ према негативном начелу у оквиру представљања исповедног веризма и критике његових поетичких условљености и ограничења били истакнути они малобројни вредни гласови који се у њему испољавају. Њиховим неименовањем, као и неуношењем примера из њихових песничких радова, таква, унеколико и неправедна, ситуација је избегнута. Са становишта књижевне критике, таква одлука је погрешна, али ова анализа није писана из те позиције, већ пре свега са књижевноисторијским намерама, будући да је замишљена као представљање истакнутих поетичких тенденција исповедног веризма, и уједно доминантне песничке моде једног времена и посредно, као скица духа времена који је иницирао појављивање и обликовање једне такве поетике.

⁷ Појам *антислике* користимо у оном значењу какво му је у есеју „Модерност и песništvo” дао Миодраг Павловић: „Антислика: оно што је супротно текућој митологији друштва, што оспорава прилагођену психологију свакодневице, навикнуте облике осећања, устаљене реакције па и устаљене идеале” (1972: 10). Према истакнутом српском песнику и антологичару, управо је модерна уметност она која ствара антислику друштва у ком настаје (в. PAVLOVIĆ 1972: 7–11).

Свакако да изопштеност од песничке моде, као ни активно поетичко супростављање њеној присутности и актуелности, не гарантује ни књижевни успех ни пут до аутентичног израза, али ипак њихову могућност вишеструко подстиче. Не може се међу овим песницима пронаћи, барем не још увек, некакав видљиви поетички интегративни фактор, осим што су њиме представљени они који се нису задовољили уским поетичким границама исповедног веризма. Они се испољавају у многим поетичким круговима и често их не повезује заједничка поетичка нит. Зато њихове песничке радионице делују попут усамљених кула од слоноваче у свеопштем веристичком крајолику. Самим тим, поетолошки гледано, ова групација је унеколико и вештачки обликована и, у оквиру овог рада, представља искључиво оне који траже отклон од песничке моде и обликују њену антислику.

Са друге стране, песнички модел исповедног веризма је исцрпљен. Таква поезија је, у овом тренутку, сасвим предвидљива и формулативна. Ипак, инертно исказивање према уским поетичким оквирима једног песничког израза може довести до детронизирања тог говора, или неког неочекиваног реинвентивног пробоја у његовим оквирима. Ако до тога не дође, исповедни веристи ће поделити књижевну судбину са семаглавцима чији је предвидиви усуд опевао Борислав Радовић у песми коју је, нимало случајно, насловио „Архетипска“.

Неаутентичност и неспособност да се пронађе сопствени глас је највећа бољка младе српске поезије. Међутим, то не мора изазвати бојазан за (скорију) будућност младе српске лирике. Аутентични песнички гласови ће, као и свагда, наћи начине да одбију позу песничке моде или да је надрасту. Или ће исповедни веризам сасвим нестати, замењен неком другом песничком модом, што је посве прихватљиво из перспективе генезе српске поезије. Српска млада лирика је, самим тим, у доброј позицији, јер је, са једне стране, помодни песнички говор почео да хипертрофира, те се једино кроз стваралачку инвенцију може преобликовати. Са друге, његова не толико свеprisутност колико свеистакнутост упућује вредније духове на развијање у оквиру самостално откривених поетичких путева, и то у складу са сопственим поетичким потребама које нису зауздате узусима песничке моде и имају темељније шансе да се отргну поетичким неинвентивним моделима и идеолошким надређујућим вољама.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

- ВИНАВЕР, Станислав. *Чардак ни на небу ни на земљи, 1. Есеји и кријшике о српској књижевности*. Београд: Службени гласник, Завод за уџбенике, 2012.
- ВИРИЛИО, Пол. *Иформатичка бомба*. Превео Ненад Крстић. Нови Сад: Светови, 2000.
- МИШИЋ, Зоран. *Кријшика песничког искуства*. Београд: СКЗ, 1976.
- ПАВЛОВИЋ, Миодраг. *Рокови поезије: есеји*. Београд: СКЗ, 1958.
- BARTHES, Roland. *Writing Degree Zero*. Trans. Annette Lavers, Colin Smith. Boston: Beacon Press, 1970.
- BART, Rolan. *Književnost, mitologija, semiologija*. Preveo Ivan Čolović. Beograd: Nolit, 1971.
- BLOOM, Harold. *The Western Canon: The Books And School Of The Ages*. New York, San Diego, London: Harcourt Brace & Company, 1994.
- BOGDANOVIĆ, Milan. *Stari i novi: sabrane kritike III*. Beograd: Prosveta, 1961.
- ELIOT, T. S. *Izabarani tekstovi*. Prevela Milica Mihailović. Beograd: Nolit, 1963.
- KIŠ, Danilo. *Čas anatomije*. Beograd: Nolit, 1978.
- PAVLOVIĆ, Miodrag. *Dnevnik pene: eseji*. Beograd: Slovo ljubve, 1972.

Milomir Gavrilović

YOUNG SERBIAN POETRY AND CONFESSIONAL VERISM - POETIC AND IDEOLOGICAL CONDITIONING AND PERSPECTIVES

Summary

At the beginning of the second decade of the 21st century, a young poetic generation poetic expression called confessional verism was shaped. The term used in this paper to denote that expression is the *confessional verism*. In the middle of the aforementioned decade and especially at its end, it also became the dominant young Serbian lyric poetry procedure and, at the same time, a poetic fashion. The confessional verism poetry is determined by the confessional, direct, referring to statement, often autobiographical speech, relied on a certain narrative, i.e. a story or poetic situation, used to mediate an everyday experience of an individual as opposed to problematic existing in contemporary information age. In addition, confessional verism determines metaphor withdrawal, i.e. the poetic means' reduction to express a solution used to exceed a particular social or internalized problem an individual is facing. Communicativeness, mediation of the effective solution, poetic message prominence and bareness, focus on everyday life experience, (current) social and emotional frameworks permeation - are the confessional verism characteristics. This poetry therefore exhibits certain permeability for ideological content, and

is often shaped as a poetry of civic point, directed to civil activism. On the other hand, due to its orientation to social action, and a completely simplified and quite communicative poetry expression, the confessional verism poetry has won great popularity, and has been established as a poetic fashion, resulting in a large number of young poets using it to express themselves. In this way, confessional verism becomes a mass and inert poetic expression exhibited in poetically reduced and thematically expected frameworks. Hence, its poetics are made somewhat exhausted. Confessional verism is thus indicated by a single completed phase of the development of young Serbian lyric poetry, whose poetic actuality and success can only be prolonged by reinvented or even dethroning poetic zests. As opposed to the confessional verism poetry, those authors whose creation is marked by undetermined poetic and ideological confessional poetry levies are constant. They shape their poetics outside that particular poetic expression, very narrow in a poetic sense and, a completely broadly established in terms of space occupying on a young literary scene. The aesthetic and poetic young Serbian lyric poetry values can be found in the poetry of these authors, above all, and not confessional verists.

СРПСКА ПОЕЗИЈА У ДОБА ТРАНЗИЦИЈЕ

Издавач

Институт за књижевност и уметност
Београд, Краља Милана 2
www.ikum.org.rs

За издавача

Др Бојан Јовић

Лектура и коректура

Мср Александра Пауновић

Превод резимеа на енглески језик

Др Марија Терзић

Индекс имена

Др Јана Алексић

Др Милица Ђуковић

Мср Ана Козић

Ликовно-графичка ојрема

Драган Тадиновић

Штампа

„Службени гласник”, Београд

Тираж

300

ISBN 978-86-7095-319-2

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41.09-1"19/20"(082)

СРПСКА поезија у доба транзиције : зборник радова / уреднице Јана Алексић, Милица Ђуковић. - Београд : Институт за књижевност и уметност, 2023 (Београд : Службени гласник). - 243 стр. ; 24 см. - (Серија Културни оквири српске књижевности ; књ. 3)

"Зборник Српска поезија у доба транзиције проистекао је са округлог стола, одржаног 18. маја 2022. године на Институту за књижевност и уметност, у организацији научног одељења „Српска књижевност и културна самосвест“, са намером да се успостави критички пресек стања српског песништва у последњих тридесет година" --> Уводна реч. - Тираж 300. - Стр. 7-9: Уводна реч / уреднице. - Напомене и библиографске референце уз радове. - Библиографија уз већину радова. - Summaries. - Регистар.

ISBN 978-86-7095-319-2

1. Алексић, Јана, 1984- [уредник] [аутор додатног текста]
2. Ђуковић, Милица В., 1987- [уредник] [аутор додатног текста]

а) Српска поезија -- 20в-21в -- Зборници

COBISS.SR-ID 84048905